

Dir nr: Dir. 2000:92

Departement: Socialdepartementet

Beslut vid regeringssammanträde: 2000-12-07

Rubrik: Handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet

Dir. 2000:92

Beslut vid regeringssammanträde den 7 december 2000.

Sammanfattning

Regeringen har inlett en omfattande översyn av orsakerna till den ökade ohälsan i arbetslivet. Det överordnade motivet är att minska den arbetsrelaterade ohälsan. Som ett led i arbetet har olika utredningsinsatser genomförts eller påbörjats. Exempel på sådana är det arbete som sker i sjukförsäkringsutredningen (dir. 1999:54 med tilläggsdirektiv 1999:82) och utredningen om den arbetslivsinriktade rehabiliteringen (dir. 1999:44), samt det arbete som sker inom Regeringskansliet för att ta fram en handlingsplan för åtgärder på arbetsmiljöområdet (Ds 2000:54).

Arbetet har således bedrivits parallellt och ett antal förslag har lämnats eller kommer att lämnas inom en nära framtid. Behov finns nu av att sammanställa de förslag, faktaunderlag och uppslag som har framkommit på olika håll till en helhet. En särskild utredare tillsätts därför för att utarbeta förslag till en samlad handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet. Utredaren skall förutsättningslöst se över effektiviteten och träffsäkerheten i sjukförsäkring, rehabilitering, förtidspension och arbetsskadeförsäkring samt i administrationen av dessa system. Utredaren skall också föreslå hur förebyggande åtgärder, försäkringssystem, rehabiliterande insatser m.m. kan bli mer effektiva redskap för att minska sjukfrånvaron i arbetslivet. Vidare skall utredaren föreslå hur dessa insatser och system kan bli enklare, effektivare och fungera bättre som en enhet. I sin handlingsplan skall utredaren redovisa åtgärder på både kort och lång sikt.

Bakgrund

För den enskilda individen leder ohälsa till sämre livskvalitet, utslagning från arbetslivet, ekonomiskt beroende och minskad kontroll över den egna livssituationen. För samhället i stort är ett gott hälsoläge hos befolkningen en förutsättning för en positiv utveckling med ett högt arbetsutbud och en god tillväxt. Den demografiska utvecklingen kommer under de närmaste årtiondena att leda till att antalet människor i förvärsaktiv ålder minskar, samtidigt som antalet äldre ökar kraftigt. Allt fler, både kvinnor och män, står dessutom redan från omkring 55 års ålder utanför arbetsmarknaden, vilket också bidrar till att allt färre skall försörja allt fler. Detta är ett hot mot den framtida ekonomiska utvecklingen och därmed mot välfärden.

Regeringen ser mycket allvarligt på att sjukfrånvaron har ökat kraftigt de senaste åren och har därför inlett ett arbete för att bryta den negativa utvecklingen. Syftet är för det första att höja den enskildes välfärd genom att förebygga ohälsa i arbetslivet och ge möjlighet till snabb återgång till arbete. För det andra är syftet att höja arbetsutbudet och därigenom bidra till en god tillväxt så att Sverige har beredskap att möta den framtida demografiska utvecklingen. Målet är således att fler människor skall ges förutsättningar att stanna kvar i eller återgå till sitt arbete. Var och en skall kunna delta i arbetslivet efter förmåga. Det kräver förebyggande insatser, så att arbetsförhållanden och arbetsmiljö inte ger upphov till sjukdom eller arbetsskada samt en väl fungerande medicinsk och arbetslivsinriktad rehabilitering och effektiva försäkringssystem.

Olika utredningar och interna arbetsgrupper i Regeringskansliet har nyligen lämnat eller kommer att lämna förslag som har en koppling till de ovannämnda frågorna. Detta gäller bl.a.

- Arbetskadetredningens betänkande Den framtida arbetsskadeförsäkringen (SOU 1998:37),
- Utredningen om översyn av socialförsäkringens administration, betänkande Försäkringskassan Sverige - Översyn av socialförsäkringens administration (SOU 1996:64),
- Utredningen om den arbetslivsinriktade rehabiliteringen, betänkande Rehabilitering till arbete (SOU 2000:78),
- Utredningen om sjukförsäkringen (S 1999:11), delbetänkande Sjukförsäkringen - basfakta och utvecklingsmöjligheter (SOU 2000:72),
- Utredningen för översyn av processuella regler inom socialförsäkringen m.m. (S1998:06),
- projektet om reformerad förtidspension (Ds 2000:39, Sjukersättning istället för förtidspension och Ds 2000:40, Aktivitetsersättning) samt
- Nationella folkhälsokommitténs betänkande Hälsa på lika villkor - nationella mål för folkhälsan (SOU 2000:91).

Uppdraget

Uppdraget innebär att en handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet skall tas fram. Utredaren skall förutsättningslöst se över effektiviteten och träffsäkerheten i sjukförsäkring, rehabilitering, förtidspension och arbetsskadeförsäkring samt i administrationen av dessa system. Utredaren skall också föreslå hur förebyggande åtgärder, försäkringssystem, rehabiliterande insatser m.m. kan bli mer effektiva redskap för att minska sjukfrånvaron i arbetslivet samt hur insatserna och systemen sammantaget kan bli enklare, effektivare och fungera bättre som en helhet. I detta sammanhang bör även företagshälsovårdens liksom sjukvårdens kopplingar till de aktuella försäkringsområdena - exempelvis den medicinska rehabiliteringen - vägas in. Utredaren skall särskilt belysa villkoren för personer med långa eller återkommande sjukskrivningsperioder. Arbetet skall bedrivas med hänsyn tagen till både kvinnors och mäns förutsättningar och behov. Vid översynen skall bl.a. de förslag som redovisats i ovan nämnda utredningar behandlas. Även resultatet av det arbete som har utförts och utförs inom arbetsmiljöområdet skall beaktas. I sin handlingsplan skall utredaren redovisa åtgärder på både kort och lång sikt. Utredaren skall också analysera hur ohälsan i arbetslivet påverkar arbetsutbudet och möjligheterna att uppnå målet om att 80 procent av alla 20-64- åringar skall vara sysselsatta år 2004. Utgångspunkterna för arbetet skall bl.a. vara följande:

- Samhällets insatser skall genomsyras av arbetslinjen, dvs. arbete skall löna sig. Arbetsmiljö och arbetsförhållanden får inte ge upphov till sjukdom eller arbetsskada. Utredaren skall därför undersöka vilka aktiva åtgärder som kan genomföras för att undvika sjukdom och skada och för att sjukskrivna och förtidspensionerade skall kunna återgå till arbetslivet.
- Den som drabbas av ohälsa skall vara ekonomiskt tryggad under den tid han eller hon inte kan förvärvsarbeta.
- Verksamheten och försäkringarna bör samordnas och effektiviseras. Utredaren skall därför analysera hur reglerna skall kunna förenklas samtidigt som försäkringarna om möjligt görs mer försäkringsmässiga. Förutom att ge ekonomisk trygghet under tid av arbetsoförmåga skall försäkringarna också ge incitament till en snabb återgång till arbete.
- Det skall inte skapas nya system för ersättning vid arbetslöshet eller studier där kraven på den arbetsökande eller studerande är annorlunda än dem som ligger till grund för arbetslöshetsförsäkringen respektive studiestöden.
- Finansieringsansvaret bör i första hand finnas hos den som kan påverka kostnaderna.
- Systemens kostnader får inte överskrida budgeterade ramar.

- Den negativa kostnadsutvecklingen inom ohälsöförsäkringarna måste hejdas och den framtida utgiftsutvecklingen skall vara långsiktigt samhällsekonomiskt stabil.

Konsekvenser för företagare

Om utredaren lämnar förslag till sådana förändringar i försäkringssystemen m.m. som innebär att företagens villkor ändras skall utredaren särskilt redovisa konsekvenserna för små företag i enlighet med 15 § kommittéförordningen (1998:1474). Därvid skall en analys göras på sätt som beskrivs i kommittéhandboken (kap. 7.6, Ds 2000:1). I fråga om utförandet av analysen har utredaren möjlighet att samråda med Simplex-enheten (Näringsdepartementet).

I prop. 1999/2000:139 konstaterade regeringen att nya anställningsformer uppstår, egenföretagandet blir allt mer ett komplement till en anställning. Reglerna för arbetslöshetsförsäkringen är i sin nuvarande utformning främst inriktade på arbetstagare. Stora förändringar sker emellertid när det gäller nyföretagande vilket ställer nya krav på alla samhällssystem, t.ex. arbetslöshets- och socialförsäkringar. Frågan om företagares ställning i bl.a. dessa system är komplicerad och rymmer många avväganden, såsom undanträngningseffekter och konkurrenssnedvridning. Regeringen har därför aviserat att dessa förändringar kommer att analyseras. Det är ett arbete som bedrivs inom Näringsdepartementet i samarbete med Socialdepartementet. Utredaren skall beakta denna uppföljning.

Redovisning av uppdraget

Utredaren skall rapportera om handlingsplanens uppläggning och inriktning på åtgärder senast den 15 februari 2001. Vid denna tidpunkt skall också inledande förslag till åtgärder på kort sikt lämnas.

Förslag till handlingsplan med redovisning av ytterligare åtgärder på kort sikt samt åtgärder på lång sikt skall lämnas senast den 1 juni 2001. Förslagen till åtgärder på kort sikt skall då omfatta färdiga förslag till lösningar med såväl konsekvensbedömningar som kostnadsberäkningar.

Senast den 15 december 2001 skall utredaren redovisa åtgärder på längre sikt.

Förslag med budgetmässiga konsekvenser skall åtföljas av förslag till finansieringslösningar. Förslag till finansiering skall följa de gällande finansieringsprinciperna.

Utredaren skall lämna de förslag till lagändringar som översynen motiverar.

(Socialdepartementet) - - - - - slut på dokumentet - - - - -

Sök i Rättsdatabaserna Sökresultat Föregående Nästa